

або підсумковий), решта комірок кластера використовується для обчислення відповідних відносних показників, кожен на своєму місці. Крім означених вище показників, для оцінки динаміки зміни рівневої структури кожної групи традиційно визначаються абсолютний $\Delta N_i = N_{i1} - N_{i0}$ та відносний $T_{Pi} = \Delta N_i : N_{i0}$ показники приросту (скорочення) чисельності. На завершальному етапі розрахунки зручно виконувати в редакторі електронних таблиць Microsoft Office Excel. Представлений балансовий метод апробований в натурному педагогічному експерименті з чотирибальною шкалою оцінювання[5].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Балансовий метод аналізу результатів педагогічного експерименту дозволяє повною мірою оцінити «кваліфікаційний рух» аудиторії щодо формування в неї знань (умінь) з одночасною перевіркою коректності виконаних розрахунків. Повнота оцінки, що забезпечена системою показників кваліфікаційного руху, стала можливою завдяки запровадженню моделі його міжрівневого балансу. Виявлені закономірні зв'язки показників дають підстави вважати застосовану методику розрахунків універсальною, такою, що може бути використаною повсюдно в педагогічній практиці для експериментального аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новиков Д.А. Статистические методы в педагогических исследованиях (типичные случаи). М.: МЗ Пресс, 2004. – 67 с.
2. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. навч. посіб. для студ. / П.Г.Лузан., І.В.Сопівник, С.В.Виговська. – К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. – 220 с.
3. Исаева И. Ю. Формирование готовности студентов педагогического вуза к управлению досуговой деятельностью подростков: [электронный ресурс] монография / И.Ю. Исаева. – 2-е изд., стереотип. – М.: ФЛИНТА, 2011. – 161 с.
4. Терехов Л. Л. Экономико-математические методы. М.: Статистика, 1968. – 360 с.
5. Печко О. М. Вивчення стану професійних умінь під час розв'язання педагогічних ситуацій майбутніми вчителями фізичної культури / О.М.Печко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 107. Том I. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт: Збірник – Чернігів: ЧНПУ, 2013.-№ 107. – С. 280-283.
6. Pechko O.M. Vyvchenja stanu profesijnyh umin pid chas rozv'jazannja pedagogichnyh sytuacij majbutnimy vchyteljamy fizychnoi kultury/ O.M. Pechko// Visnyk Chernigivskogo nacionalnogo univertytetu imeni T.G. Shevchenka. Vypusk 107. Tom I. Serija: Pedagogichnoi nauky. Fizyчне vyhovanja ta sport: Zbirnyk – Chernigiv: CHNPU, 2013/ - №107.-S. 280-283.
7. Terehov L.L. Ekonomiko-matematychni metody. M.: Statystyka, 1968.- 360s.

УДК 378.004

Дуда О.В., Дуда Б.П., Меркушина І. В.
Тернопільський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ.

У статті розглядається проблема організації навчального процесу орієнтованого на збереження та зміцнення здоров'я майбутніх фахівців галузі фізичної культури. Експериментально встановлено рівень сформованих навичок здорового способу життя у майбутніх фахівців фізичної культури. Розглянуто методи, за допомогою яких здійснювалось вирішення поставленої мети та завдань наукового дослідження. На підставі теоретичного аналізу обґрунтовуються шляхи формування навичок здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури через реалізацію педагогічної стратегії ВНЗ. Проаналізовано систему підготовки таких фахівців у ВНЗ. Описано концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури, яка ґрунтується на забезпеченні широкого доступу студентів до різномісних фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів, вихованні спортивного менталітету, якості навчального процесу. Розроблено структуру реалізації педагогічної стратегії майбутніх фахівців фізичної культури спрямованої на формування навичок здорового способу життя. Отримані результати експериментального дослідження переконують у потребі вдосконалення роботи вищих навчальних закладів щодо формування навичок здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури через реалізацію педагогічної стратегії.

Ключові слова: майбутній фахівець фізичної культури, навички здорового способу життя, педагогічна стратегія, ВНЗ.

Дуда А.В., Дуда Б.П., Меркушина І.В. Формирование навыков здорового образа жизни будущих специалистов физической культуры через реализацию педагогической стратегии. В статье рассматривается проблема организации учебного процесса ориентированного на сохранение и укрепление здоровья будущих специалистов отрасли физической культуры. Экспериментально установлено уровень сформированных навыков здорового образа жизни у будущих специалистов физической культуры. Рассмотрены методы, с помощью которых осуществлялось решения поставленной цели и задач научного исследования. На основании теоретического анализа обосновываются пути формирования навыков здорового образа жизни будущих специалистов физической культуры через реализацию педагогической стратегии вуза. Проанализирована система подготовки данных специалистов в вузах. Описана концепция профессиональной подготовки будущих специалистов физической культуры, основанная на обеспечении широкого доступа студентов к разносторонним физкультурно-оздоровительным и спортивным мероприятиям, воспитании спортивного менталитета, качества учебного процесса. Разработана структура реализации педагогической стратегии будущих специалистов физической культуры направленной на формирование навыков здорового образа жизни. Полученные результаты экспериментального исследования убеждают в необходимости совершенствования работы высших учебных заведений по формированию навыков здорового образа жизни будущих специалистов физической культуры через реализацию педагогической стратегии.

Ключевые слова: будущий специалист физической культуры, навыки здорового образа жизни, педагогическая стратегия, Высшие учебные заведения.

Duda O.V., Duda B.P., Merkusina I.V. Formation healthy lifestyles future specialists in physical culture through the realization of pedagogical strategies. The article discusses the problem of organization of educational process, focused on the preservation and strengthening of health of future specialists in physical culture. Experimentally determined the level of prevailing skills healthy lifestyle of future specialists in physical culture. The methods by which was solving the goal and tasks of scientific research. Based on theoretical analysis are the ways of formation of healthy lifestyle skills of future specialists of physical culture through the implementation of educational strategies of universities. Analysis of the system of preparation of such specialists in universities. Describes the concept of professional training of future specialists in physical culture, which is based on ensuring broad access for students to the versatile fitness and sports activities, education of a sports mentality, the quality of the educational process. Determined that the training of future specialists in physical culture for permanent installations, the educational system needs to focuses on mastering the future specialists of various practical skills. Developed a structure implementing pedagogical strategy of future specialists in physical culture, aimed at forming a healthy way of life. The obtained experimental results convince the necessary improvement of universities regarding the formation of healthy lifestyle skills of future specialists of physical culture through the implementation of educational strategies.

Key words: future expert of physical education, healthy lifestyles, teaching strategies, institution of higher education.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах перетворень економічної і політичної сфери в Україні відбувається активна модернізація освітньої системи. Одним із основних завдань ВНЗ є: формування і зміцнення здоров'я студентської молоді, розвиток фізичних якостей, створення умов для реалізації потреби майбутніх фахівців з фізичної культури в руховій активності, виховання потреби в здоровому способі життя. Постійна модернізація навчальних програм, застосування інноваційних технологій, технічних засобів навчання призводить до інтенсифікації розумової й фізичної діяльності студентів. Специфіка діяльності майбутніх фахівців фізичної культури зумовлена високим фізичним навантаженням поряд з розумовим, що супроводжується втомою нервового й м'язового апарату. Виконання завдань навчально-виховного процесу потребує належного рівня здоров'я та працездатності майбутніх фахівців з фізичної культури. Концепція вищої освіти передбачає застосування комплексного підходу до реалізації оздоровчої функції підготовки таких фахівців. Тому одним із шляхів формування здорового способу життя майбутніх фахівців з фізичної культури є виховання в них ціннісного відношення до здоров'я, підвищення рівня їх валеологічної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провідною діяльністю у вищій школі є навчальна, яка вимагає від майбутніх фахівців з фізичної культури більшої наукової активності. Під час навчання відбувається процес самовизначення, розвивається професійне мислення і формується готовність до майбутньої діяльності. У вирішенні цих завдань велике значення належить процесу формування здорового способу життя, що є одним із перспективних напрямів ефективності навчальної діяльності майбутніх фахівців з фізичної культури. формування валеологічних знань, умінь і навичок та засвоєння способів оздоровчої діяльності поряд із теоретичними знаннями стверджує про повноцінну навчально-професійну діяльність майбутніх фахівців з фізичної культури. Дослідження, присвячені здоров'ю людини, комплекс ідей і наукових положень, зумовлених, концепцією здорового способу життя, знайшли відображення в працях таких учених, як: І. Брехман, Т. Бойченко, С. Бондаренко, Е. Булич, Е. Вайнер, В. Горашук, В. Казначеев, . Кириленко, В. Климова, Г. Кривошеєва, С. Лебедченко Л. Колгоморова, С. Омельченко, В. Петленко, Н. Слободяник, Л. Сущенко, Б. Шиян та ін.

Незважаючи на посилену увагу науковців до цієї проблеми, залишається не розкритим питання формування здорового способу життя майбутніх фахівців з фізичної культури через реалізацію педагогічної стратегії.

Формулювання мети та завдань роботи. Метою статті є теоретичне обґрунтування формування навичок здорового способу життя майбутніх фахівців з фізичної культури через реалізацію педагогічної стратегії.

Для вирішення поставленої мети нами використовувалися такі методи досліджень, як: аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, педагогічне спостереження, бесіди, з метою виявлення основних суперечностей і недоліків у змісті, методах і формах навчального процесу.

Виклад основного матеріалу. Досвід багатьох високорозвинених країн свідчить, що одним із провідних чинників недостатнього високого рівня здорового способу життя майбутніх фахівців з фізичної культури є переважна спрямованість навчання на озброєння теоретичними знаннями, при цьому знання подаються викладачем у готовому вигляді, що не вимагає від майбутніх фахівців пошуково-пізнавальної активності. Розвиток фізичних якостей майбутніх фахівців з фізичної культури обумовлений низьким рівнем їх фізичної підготовки.

Аналіз наукових досліджень [1;4;5;7;] присвячених порушеному питанню, дає підстави констатувати низку суперечностей між:

- соціальними потребами у вихованні здорового покоління і недостатнім рівнем усвідомлення майбутніми фахівцями фізичної культури підвищення рівня свого фізичного здоров'я та здоров'я оточуючих
- низьким рівнем стану здоров'я майбутніх фахівців фізичної культури і необізнаністю педагогів-викладачів з технологіями здоров'язбереження та шляхами їх упровадження у навчально-виховний процес;
- невідповідністю накопиченого практичного досвіду створення освітнього середовища для формування особистості студента і традиційним методичним забезпеченням цього процесу;
- необхідністю створення нової освітньої стратегії, спрямованої на виховання високоосвіченого, здорового, конкурентоздатного фахівця на ринку праці.

Тому у даному контексті завданням вищої школи є виховувати в молоді ціннісне ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих. Існуюча система навчання й оцінки знань майбутніх фахівців фізичної культури потребує покращення й подальшого вдосконалення. Вона не стимулює їх постійну самостійну роботу, веде до визначеної зрівнялівки в оцінці їхніх знань. За вимогами сьогодення навчальний процес слід побудувати як єдину функціональну систему, спрямовану на формування професійних якостей, компетентності здоров'язбереження майбутніх фахівців. В цільовій програмі «Фізичне

виховання-здоров'я нації» перед вищими навчальними закладами поставлено завдання: сприяння виробленню в студентів морально-вольових якостей, поліпшенню їхнього фізичного і психічного здоров'я. У вирішенні цього завдання велике значення належить правильній організації процесу формування здорового способу життя, що є одним з перспективних напрямів підвищення ефективності діяльності майбутніх фахівців [4, с. 222].

Здоровий спосіб життя формується всіма сторонами і проявами суспільства, пов'язаний з особистісно-мотиваційним втіленням індивідом своїх соціальних, психологічних та фізіологічних можливостей і здібностей. Від того, наскільки успішно вдається сформувати і закріпити у свідомості принципи і навички здорового способу життя в молодому віці, залежить в подальшому вся діяльність, що перешкоджає розкриттю потенціалу особистості. Здоровий спосіб життя повинен цілеспрямовано й постійно формуватися протягом життя людини. Тоді він буде важелем первинної профілактики, зміцнення й формування здоров'я, удосконалюватиме резервні можливості організму, забезпечуватиме успішне виконання соціальних і професійних функцій [3, с. 53]. Проблема формування здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури в процесі навчальної діяльності повинна цікавити не лише викладачів і фахівців, але й самого студента. При цьому ми вважаємо, що ефективність навчання формування здорового способу життя залежить від реалізації педагогічної стратегії ВНЗ. У навчальних закладах, які набули значний досвід у підготовці фахівців галузі фізичної культури, сьогодні є проблеми, що потребують наукового розв'язання. Проведені нами опитування та спостереження майбутніх фахівців фізичної культури дають підстави говорити про те, що значна кількість студентів ВНЗ фізкультурно-спортивного профілю обрали спеціальність не за покликанням (41%). Що свідчить про низький рівень майбутніми фахівцями розуміння їх місії здоров'язбереження в суспільстві. 85 % опитаних вважають, що формування навичок здорового способу життя залежить від умов навчального й тренувального процесів, та від компетентності викладацького складу навчального закладу. Головною складовою успіху студенти вважають чітке бачення мети, як невід'ємної частки їх професійної підготовки. Тому діюча освітня система не може забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців фізичної культури на високому рівні. З позицій сьогодення концепція професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури повинна передбачати такі моменти: стимулювання зацікавленості державних, самодіяльних і комерційних структур у розвитку фізкультурно-спортивного руху, його матеріальної бази, у забезпеченні широкого доступу студентів до різноманітних фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів, виховання спортивного менталітету, відповідних мотиваційних властивостей, активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя за допомогою фізкультурно-спортивних послуг, вправ і занять [2, с. 172]. Майбутні фахівці фізичної культури в процесі навчальної діяльності повинні вміти:

- розробляти свої індивідуальні варіанти вирішення сформульованої викладачем проблемної педагогічної ситуації;
- складати власні комплекси вправ, для групових та індивідуальних занять з урахуванням фізіологічних особливостей особистості;
- організувати і проводити показові виступи з метою популяризації фізичної культури;
- підвищувати власний рівень фізичного розвитку засобами фізичних вправ.

Самостійна робота, яка буде направлена на опанування практичних навичок знань та умінь, сприятиме розвитку інтересу щодо ведення здорового способу життя та його пропаганди, поліпшенню фізичних якостей та навичок здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури.

Виходячи з вищесказаного доцільно формувати навички здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури через реалізацію педагогічної стратегії (рис. 1).

Рис. 1 Структура реалізації педагогічної стратегії майбутніх фахівців фізичної культури на формування здорового способу життя

Від об'єму та рівня самостійної роботи студента залежить і кінцевий результат, якість його навчальної роботи [6, с.55]. Враховуючи те, що підготовка таких фахівців здійснюється за сталими установками, вважаємо, що навчальна система повинна спрямовуватися на опанування майбутніми фахівцями фізичної культури самостійних практичних умінь і навичок. За останні роки в Україні відбулися значні зміни в галузі системи фізичної культури. Але існуюча система навчання і виховання потребує покращення і подальшого її вдосконалення.

ВИСНОВКИ

Система формування навичок здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури повинна бути цілісною, гнучкою, динамічною, має враховувати професійну спрямованість, відповідати сучасному рівню розвитку науки та технологій, вимогам інформаційного суспільства і сучасним освітнім парадигмам. Відбувається за рахунок широкого використання форм і методів контролю викладачем, належного матеріального й методичного забезпечення ВНЗ, умовами зовнішнього середовища. Потребами самовдосконалення, розвитку фізичних якостей, формуваннями умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами майбутніми фахівцями фізичної культури.

ПЕРСПЕКТИВАМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ є розробка програмно-методичних рекомендацій щодо формування навичок здорового способу життя майбутніх фахівців фізичної культури у ВНЗ в межах функціонування інноваційного освітнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міненко А. О. Формування валеологічних знань у майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. О. Міненко. – К., 2007. – 21 с.
2. Мудрян В. Л. Концептуальні аспекти професійної підготовки вчителів фізичної культури в Україні / В. Л. Мудрян // Науковий вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Вип. 98, Т. 4. – Чернігів. – 2012. – С. 171 – 173.
3. Радченко А. В. Професійна підготовка майбутніх вчителів основ здоров'я у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – «Теорія і методика професійного навчання» / А. В. Радченко. – Луганськ, 2012. – 225 с.
4. Sokoluk O.V. Organizacija samostiinoi pidgotovky studentiv VNZ za dopomogou informaciih tehnologii / O.V. Sokoluk // Pidgotovka fahivciv ingenerno-pedagogichnyh specialnostei: dosvid, problemy, perspektyvy: mater. Reg. Nauk-prakt. Seminaru. – Ternopil : TNPU im. Gnatuka, 2013. S. 54-56.
5. Ferenchuk B.M. Profesiina sprjamovanist pidgotovky maibutnig ychyteliv fizychnoi kultury z dyscypliny biologichnogo cyklu:dys. Kand. Ped.nauk : 13.00.04 / Ferenchuk B.M. – Ternopil, 20011. – 179 s.

УДК 796.032:37.037 (043.3/5)

Єднак В. Д., Сапрун С. Т.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка м. Тернопіль

ФОРМУВАННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІЧЕНОСТІ УЧНІВ 4-Х КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

В статті висвітлені основні аспекти впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес учнів 4-х класів. Проаналізовано анкетування учнів до та після проведення педагогічного експерименту. Визначено об'єм теоретичного матеріалу, що повинен забезпечити відповідний рівень знань учнів, що сприятиме веденню здорового способу життя.

Ключові слова: олімпійська освіта, олімпізм, Олімпійські ігри, молодший шкільний вік, здоровий спосіб життя, навчально-виховний процес.

Єднак В.Д., Сапрун С.Т. Формирование олимпийской образованности учеников 4-х классов общеобразовательных школ. *В статье рассмотрены основные аспекты внедрения олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс учеников 4-х классов. Проанализировано анкетирование учащихся до и после проведения педагогического эксперимента. Определен объем теоретического материала, который должен обеспечить соответствующий уровень знаний учащихся, и будет способствовать ведению здорового образа жизни.*

Ключевые слова: олимпийское образование, олимпизм, Олимпийские игры, младший школьный возраст, здоровый образ жизни, учебно-воспитательный процесс.

Yednak V.D., Saprun S.T. The formation of the Olympic erudition of the 4th form pupils of general school. *The main areas of implementation of Olympic education in the educational process of 4th grade pupils are highlighted in the article. Attention is focused on reducing the level of physical health and physical development of primary school age pupils. An important aspect that will encourage them to conscious physical training, sports and healthy lifestyle is an equipage of the pupils with appropriate theoretical knowledge of Olympic education. The aim of the study. Determination of the theoretical component for integration of Olympic education in the educational process of the 4th grade pupils. The tasks of the study are: 1. To analyze bibliographic data and sources from Internet, theses of the specialists aimed at Olympic erudition of the pupils. 2. To conduct a survey at the beginning and in the end of the academic year to estimate the level of Olympic erudition. 3. To characterize the key directions of the educational process improvement using the means of Olympic education. The results of the experiment showed: relevant optimization of the level of knowledge of Olympic and sport themes in experimental group; allowed to identify the list of the key themes on Olympism that should be highlighted more broadly for the pupils of the 4th grade. The ideas and principles of Olympic education should form a desire for a healthy lifestyle, as this prompts the increasement of the number of pupils for training sport and participation in sports and public events. The perspectives of the further investigation lie in the spread of the Olympic education idea among the primary school age pupils.*

Key words: Olympic education, Olympism, Olympic sports, primary school age, healthy lifestyle, educational process.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Зниження рівня соматичного здоров'я та фізичного розвитку учнів початкових класів викликає занепокоєння з боку фахівців та пошук оптимальних шляхів вдосконалення сучасної освітньої системи. Саме у молодшому шкільному віці спостерігаються ще відносно посередні результати, а починаючи з 5 класу кількість учнів віднесених до СМГ та тих, хто має низькі показники фізичного стану стрімко зростає [1, 3]. Незважаючи на зміну самої структури навчального процесу у школі, все ж немає вагомої причини через котру школярі з кожним роком погіршують власні результати з фізичної підготовленості, рівня соматичного здоров'я, частіше хворіють, менше відвідують спортивні секції. Вирішення проблеми зниження усіх цих показників вимагає комплексного підходу, ми ж лише намагаємось вдосконалити один з аспектів, що відіграє значну роль у формуванні здорового майбутнього покоління. Озброєння учнів належними теоретичними відомостями повинно спонукати їх до свідомих занять фізичною культурою, спортом та веденням здорового способу життя. [5, 7]